

Η ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ

Η VPRC πραγματοποίησε τον Φεβρουάριο του 2002 για λογαριασμό του Ευρωπαϊκού Δικτύου Ελληνίδων Δημοσιογράφων μια πανελλήνια έρευνα στον ειδικό πληθυσμό των Ελλήνων/ίδων δημοσιογράφων. Αντικείμενο της έρευνας αποτέλεσε η διερεύνηση της σημερινής δομής του δημοσιογραφικού επαγγέλματος, η ανάδειξη των στάσεων και αντιλήψεων σχετικά με το σημερινό δημοσιογραφικό και ενημερωτικό προϊόν της χώρας μας, καθώς και η προσέγγιση των (στερεοτυπικών) αντιλήψεων με τις οποίες τα ελληνικά ΜΜΕ προσεγγίζουν ζητήματα που άπτονται της ισότητας των φύλων και της ίσης μεταχείρισης διαφόρων κοινωνικών ομάδων. Ιδιαίτερη έμφαση στα πλαίσια της έρευνας δόθηκε, επίσης, στη διερεύνηση πιθανών επαγγελματικών, οικονομικών ή άλλων διακρίσεων σε βάρος των γυναικών που παρατηρούνται στο εσωτερικό του δημοσιογραφικού επαγγέλματος.

Οι δειγματοληπτικές έρευνες στους ειδικούς πληθυσμούς είναι συνήθως από τις δυσκολότερες έρευνες στο σχεδιασμό τους από την άποψη κυρίως της διαμόρφωσης της αντιπροσωπευτικότητας ενός δείγματος. Το δημοσιογραφικό επάγγελμα όμως εμφανίζει απείρως περισσότερες και μεγαλύτερες δυσκολίες διότι: α) είναι άγνωστος ο συνολικός αριθμός των δημοσιογράφων, έστω και κατά προσέγγιση, και επίσης άγνωστη η ακριβής δημογραφική σύνθεση του επαγγέλματος, β) είναι τεράστια η κινητικότητα - ρευστότητα του χώρου λόγω του ότι έντυπα ή ραδιόφωνα και τηλεοπτικοί σταθμοί ανοίγουν και κλείνουν με χαρακτηριστική ευκολία, γ) είναι μεγάλος ο εσωτερικός ανορθολογισμός στο επάγγελμα (πολυεργασία, διαφορετικές θέσεις στο επάγγελμα ανά εργασία, δυσκολία προσδιορισμού της ανεργίας, κ.λπ.) και τέλος, δ) είναι μεγάλη η δυναμική του χώρου της επικοινωνίας, λόγω ανάπτυξης των νέων τεχνολογιών, αφού αναπτύσσονται νέες μορφές δημοσιογραφικής εργασίας (χαρακτηριστικό παράδειγμα μεγάλα portals περιεχομένου, δυνατότητες τηλεεργασίας, κ.λπ.).

Δυστυχώς, οι διαθέσιμες υποδομές για τη γνώση τουλάχιστον ορισμένων από τις παραπάνω συνθήκες είναι παντελώς ανεπαρκείς. Η ίδια η ΕΣΗΕΑ όπως καλύτερα γνωρίζετε ‘εκπροσωπεί’ τυπικά ένα μέρος του αθηναϊκού δημοσιογραφικού κόσμου, για τον οποίον επιπλέον η συλλογική γνώση που κατέχει είναι περιορισμένη. Στηριζόμενοι στα δικά μας ερευνητικά δεδομένα των πανελλήνιων ερευνών όπου καταγράφεται το αναλυτικό επάγγελμα του / της ερωτώμενου /ης βάσει του τριψήφιου κωδικού της ΕΣΥΕ και κάνοντας μια αναγωγή στο σύνολο του πληθυσμού προκύπτει ένας μέσος αριθμός περίπου 17.000 δημοσιογράφων στο σύνολο της χώρας για το 2003-2004. Στον αριθμό αυτό περιλαμβάνονται και οι ‘συγγραφείς’ και τα ‘συναφή επαγγέλματα’ (συντάκτες διαφημιστικών κειμένων, εκδότες, κ.λπ.) (καταγράφονται από κοινού) και βεβαίως συμπεριλαμβάνονται οι συνταξιούχοι. Ίσως έχει ένα ενδιαφέρον να ειπωθεί ότι στις αρχές του 2002, την εποχή που σχεδιαζόταν η έρευνα ο ίδιος αριθμός είχε καταγραφεί στις 19.000 περίπου, παρουσίασε δηλαδή μια μείωση κατά 10.5% που ίσως, υπό αρκετές προϋποθέσεις, να δίνει και μια πρώτη ενδεικτική εικόνα της μείωσης των θέσεων εργασίας στο χώρο σε πανελλήνια κλίμακα.

Ας δούμε τώρα ορισμένες από τις βασικές πλευρές του επαγγέλματος.

ΚΕΦ. 1: Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ

1. Το δημοσιογραφικό επάγγελμα σήμερα αποτελείται κυρίως από άνδρες (σε ποσοστό 58.7%) και λιγότερο από γυναίκες (41.3%). Το μεγαλύτερο ποσοστό (50.9%) ανήκει στην ηλικιακή ομάδα των 25-34 ετών, το 29.8% ανήκει στην ομάδα των 35-44 ετών, ενώ περίπου το 10% των δημοσιογράφων είναι άνω των 45 ετών. Η ηλικιακή κατανομή του επαγγέλματος δείχνει ότι πρόκειται για ένα μάλλον «νεαρό» επαγγελματικό σώμα.
2. Η ένταξη στο επάγγελμα για το μεγαλύτερο μέρος γίνεται μετά το 1989. Τη χρονιά εκείνη, χρονιά της άνθησης των ιδιωτικών τηλεοπτικών και (δευτερευόντως) ραδιοφωνικών σταθμών εντάχθηκε στο επάγγελμα το 9.9% των δημοσιογράφων. Κατά τη δεκαετία 1990-2001 εντάχθηκε στο επάγγελμα το 61.5%. Συνολικά, το 70% των σημερινών ενεργών Ελλήνων/ίδων δημοσιογράφων εντάχθηκε στο χώρο μετά το 1989.
3. Η πλειοψηφία των δημοσιογράφων δεν ανήκει σήμερα σε καμία Ένωση ή Σωματείο Δημοσιογράφων (52.1%). Στην Αθήνα τα μέλη της Ένωσης καταγράφηκαν στο 48.3% (αντίστοιχο ποσοστό 48.3% δήλωσε ότι δεν είναι μέλος της Ένωσης), ενώ στην υπόλοιπη Ελλάδα το 56.4% δήλωσε ότι δεν αποτελεί μέλος Ένωσης ή Σωματείου Δημοσιογράφων.
Ο δημοσιογραφικός κόσμος σήμερα χαρακτηρίζεται από χαμηλό βαθμό διεθνοποίησης. Το 82.5% δεν έχει ζήσει σε χώρα του εξωτερικού πάνω από ένα χρόνο είτε για σπουδές είτε για εργασία.
4. Η κύρια εργασία είναι σε καθημερινή εφημερίδα (44.8%), σε εβδομαδιαία εφημερίδα (7.1%), σε τηλεοπτικό σταθμό (22%), σε ραδιοφωνικό ενημερωτικό σταθμό (18.7%), σε μηνιαίο περιοδικό/ένθετο (1%), σε πρακτορείο ειδήσεων (4.1%) και σε ειδησεογραφικό (πολιτικό-οικονομικό) portal (2.3%). Το 86.1% είναι στο μισθολόγιο του Μέσου όπου ασκεί την κύρια εργασία του, ενώ το 13.5% βρίσκεται εκτός μισθολογίου.

Το ποσοστό των δημοσιογράφων της επαρχίας που βρίσκεται εκτός μισθολογίου στην κύρια εργασία του ανέρχεται σε 20.1% (στην Αθήνα είναι 8%), ενώ για τις γυναίκες – δημοσιογράφους της επαρχίας το ποσοστό των εκτός μισθολογίου ανέρχεται σε 30.1%. Ωστόσο, οι δημοσιογράφοι που βρίσκονται στο μισθολόγιο της κύριας εργασίας τους δεν αμείβονται όλοι με βάση τη Συλλογική Σύμβαση της ΕΣΗΕΑ. Το 23.2% αμείβεται με βάση άλλη Σύμβαση (π.χ. υπάλληλος γραφείου). Οι δημοσιογράφοι που ασκούν την κύρια εργασία τους χωρίς να βρίσκονται στο μισθολόγιο και άρα να έχουν κανονικό μισθό, πληρώνονται κατά 50.9% με δικό τους Δελτίο Παροχής, κατά 1.9% με Δελτίο Παροχής κάποιου άλλου προσώπου (που το χρησιμοποιούν και οι ίδιοι), κατά 5.7% με Δελτίο Επαγγελματικής Δαπάνης, κατά 9.4% με τιμολόγια που εκδίδει δική τους εταιρεία, κατά 1.9% με τιμολόγια που βρίσκουν στην αγορά και με τα οποία δικαιολογούν τις αμοιβές τους, ενώ κατά 24.5% πληρώνονται χωρίς αποδείξεις ή τιμολόγια «μαύρα». Επίσης, το 22.6% των δημοσιογράφων που δεν βρίσκονται σε μισθολόγιο στην κύρια εργασία είναι εντελώς ανασφάλιστο.

5. Το 48% περίπου των δημοσιογράφων σε πανελλήνια κλίμακα έχει σήμερα περισσότερες από μία εργασίες. Ο συνολικός δείκτης απασχολησιμότητας του δημοσιογραφικού κόσμου δείχνει κατά μέσο όρο 1.58 (διαφορετικές) εργασίες (δουλειές). Το 36.5% έχει δύο δουλειές, το 8.5% τρεις δουλειές, ενώ υπάρχει ποσοστό 3% που ταυτόχρονα δουλεύει σε τέσσερις δουλειές.
6. Το μεγαλύτερο ποσοστό απασχολησιμότητας παρατηρείται στους άνδρες δημοσιογράφους, οι οποίοι κατά 56% περίπου έχουν και δεύτερη (ή και τρίτη ή και τέταρτη απασχόληση), σε αντίθεση με τις γυναίκες όπου το ποσοστό όσων έχουν επιπλέον εργασία(ες) είναι 36.2%. Οι γυναίκες – δημοσιογράφοι της Αθήνας, ειδικότερα, έχουν το συγκριτικά μικρότερο ποσοστό απασχολησιμότητας, αφού μόλις το 29.1% έχει παραπάνω από μία δουλειά. Το ίδιο ποσοστό για τους άνδρες – δημοσιογράφους της Αθήνας φθάνει το 50.8%.
7. Οι επιπλέον της μίας εργασίες παρατηρήθηκαν σε καθημερινή εφημερίδα (11.4%), σε εβδομαδιαία εφημερίδα (4.3%), σε τηλεοπτικό σταθμό (9.6%), σε ραδιοφωνικό σταθμό (14.4%), σε περιοδικό / ένθετο (10.9%), σε πρακτορείο ειδήσεων (1%), σε portal (3%), σε Γραφείο Τύπου Δημοσίου Τομέα (1.8%) και σε Γραφείο Τύπου επιχείρησης του Ιδιωτικού Τομέα (2%).

8. Χαρακτηριστικό στοιχείο που προέκυψε από την έρευνα είναι ότι το 66.8% όσων δημοσιογράφων έχουν επιπλέον δουλειά δεν βρίσκονται στο μισθολόγιο. Αμείβονται με δικό τους Δελτίο Παροχής (68.3%), με Δελτίο Παροχής κάποιου άλλου (2.4%), με Δελτίο Επαγγελματικής Δαπάνης (4.1%), με τιμολόγια που βρίσκουν ώστε να δικαιολογείται η δαπάνη (0.8%), με τιμολόγια δικής τους εταιρείας (4.9%), χωρίς αποδείξεις ή τιμολόγια («μαύρα») πληρώνεται το 10.6%, ενώ υπάρχει και ποσοστό περίπου 5% που δήλωσε ότι δεν πληρώνεται για τις δεύτερες εργασίες του.
9. Ο μέσος χρόνος εβδομαδιαίας εργασίας καταγράφηκε στις 55.5 ώρες. Πρόκειται για έναν από τους πλέον υψηλούς μέσους χρόνους εργασίας που έχουν καταγραφεί σε επαγγελματικό κλάδο. Χαρακτηριστικά αναφέρεται, ότι σύμφωνα με τις έρευνες της VPRC, ο μεγαλύτερος μέσος χρόνος εβδομαδιαίας εργασίας έχει καταγραφεί στον κλάδο των Επικοινωνιών-Μεταφορών-Αποθηκείσεων (48.0 ώρες), στον κλάδο Ορυχείων-Λατομείων-Μεταλλείων (44.3 ώρες), στη Βιομηχανία-Βιοτεχνία (44.1 ώρες) και στο Εμπόριο (44.3 ώρες). Είναι χαρακτηριστικό, ότι το 45% περίπου των δημοσιογράφων δήλωσε εβδομαδιαίο χρόνο εργασίας άνω των 60 ωρών, ενώ καταγράφηκε και ένα ποσοστό 15% που δήλωσε μέσο εβδομαδιαίο χρόνο εργασίας άνω των 70 ωρών!
10. Ωστόσο, παρά τη διαδεδομένη πολυαπασχόληση και το μεγάλο μέσο χρόνο εργασίας, η οικονομική θέση του κλάδου φαίνεται εξαιρετικά ασθενής σε γενικές γραμμές. Το 70% εμφανίζει ατομικό μηνιαίο εισόδημα έως 500.000 δρχ, ενώ το 80% έως 700.000 δρχ. Το 83.5% των δημοσιογράφων αντλεί ολόκληρο το μηνιαίο εισόδημά του από τη δημοσιογραφική του δουλειά (ενώ βεβαίως περίπου 15% έχει πρόσθετες πηγές εισοδημάτων).
- Μεταξύ εισοδηματικής κλίμακας και μέσου χρόνου εβδομαδιαίας εργασίας παρατηρείται άμεση συσχέτιση. Έτσι, όσοι/ες δημοσιογράφοι ζουν μόνο από τη δημοσιογραφική τους δουλειά και έχουν μηνιαίο ατομικό εισόδημα άνω του 1.000.000 εργάζονται κατά μέσο όρο 67.3 ώρες την εβδομάδα. Όσο μεγαλώνει το ατομικό μηνιαίο εισόδημα τόσο περισσότερο αντιστοιχεί σε περισσότερες ώρες εργασίας.

Για το λόγο αυτό, πρέπει να υπογραμμισθεί ότι σε γενικές γραμμές η πολυαπασχόληση των δημοσιογράφων οφείλεται στις χαμηλές αποδοχές τους, ενώ ταυτόχρονα η επιλογή της πολυαπασχόλησης δεν ανεβάζει αισθητά το εισοδηματικό τους επίπεδο.

11. Το γεγονός ότι στο δημοσιογραφικό επάγγελμα σήμερα καταγράφονται έντονες τάσεις συμπίεσης προς τα κάτω του μέσου κοινωνικού status, δεν σημαίνει ότι δεν παρατηρείται ταυτόχρονα η ύπαρξη μιας μικρής μερίδας που έχει όλα τα χαρακτηριστικά της «δημοσιογραφικής αριστοκρατίας»: υψηλότατο εισόδημα, ισχυρή μετοχική σχέση σε εταιρείες με αντικείμενο τα ΜΜΕ, ισχυρή μετοχική σχέση σε εταιρείες με άλλο αντικείμενο, καταθέσεις σε συνάλλαγμα, γερós, προθεσμιακές καταθέσεις, μετοχές σε διάφορα Χρηματιστήρια, αμοιβαία κεφάλαια (μετοχικά και σταθερού εισοδήματος), κ.λπ. Το ποσοστό αυτό των δημοσιογράφων υπό τη στενή έννοια ανέρχεται στο 3% περίπου των δημοσιογράφων και στην Αθήνα είναι 4.2%, είναι δε εντυπωσιακό ίσως ότι κυρίως εντοπίζεται στην ηλικία των 35-44 ετών.

12. Κάνοντας μια τυπική ταξική διαστρωμάτωση του δημοσιογραφικού επαγγέλματος (χρησιμοποιώντας όλες τις μεταβλητές που είχαμε στη διάθεσή μας: εισόδημα, χρόνος εργασίας, περιουσιακά και ιδιοκτησιακά στοιχεία, μορφές ασφάλισης, κλπ) καταγράφουμε τέσσερις μεγάλες κοινωνικές ομάδες - τάξεις: ένα 35.2% θα έπαιρνε το χαρακτήρα αυτού που θα ονομάζαμε 'προλεταριάτο', μια κατώτερη επαγγελματικά κοινωνικά ομάδα που εντοπίζεται στις μικρές ηλικίες των δημοσιογράφων 18-34 ετών. Στην Αθήνα η ομάδα αυτή καταγράφεται στο 27% (1 στους τέσσερις).

Μια δεύτερη ομάδα, που αποτελείται από το 55.2% θα μπορούσαμε να την αποκαλέσουμε 'μεσαία τάξη' του δημοσιογραφικού κόσμου. Είναι άνθρωποι που ζουν μόνο ή κυρίως από το επάγγελμά τους, χωρίς σε γενικές γραμμές, πρόσθετα (εξω-δημοσιογραφικά ή ατομικά – περιουσιακά) εισοδήματα και έχοντας ένα μέσο δημοσιογραφικό μισθό (περίπου τη συλλογική σύμβαση ή λίγο μεγαλύτερο). Στην Αθήνα το ποσοστό αυτό είναι 58.8%, είναι δε εύλογο ότι εντοπίζεται στους δημοσιογράφους άνω των 40 ετών. Είπαμε προηγουμένως ότι ένα 3% περίπου αποτελεί την προνομιούχο τάξη των δημοσιογράφων.

Πλάι στην ομάδα αυτή αναπτύσσεται μία άλλη, περίπου 6.8%, που έχει κοινωνικά παράλληλη τροχιά: μεγάλα δημοσιογραφικά εισοδήματα, μικρότερες μεν αλλά σαφείς επιχειρηματικές βλέψεις / δραστηριότητες, πολυεργασία με μεγάλα εισοδήματα, κ.ο.κ. Στην Αθήνα το ποσοστό αυτό ανέρχεται σε 10.2%.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ:

Από τα παραπάνω στοιχεία εξάγονται τρία βασικά συμπεράσματα. Το πρώτο είναι ότι **στο δημοσιογραφικό επάγγελμα παρατηρείται σήμερα υψηλός βαθμός ανορθολογισμού στο επίπεδο των εργασιακών σχέσεων**. Υλοποιούνται όλες οι, πιθανές και μη, μορφές αμοιβών, καταγράφονται ελαστικότερες μορφές απασχόλησης σε επίπεδο ωραρίων εργασίας, έχουν μονιμοποιηθεί και νομιμοποιηθεί εμπράκτως μορφές πολυαπασχόλησης, ενώ συμβιώνουν πολλαπλές μορφές ασφαλιστική ένταξης – κάλυψης. Το δεύτερο συμπέρασμα, απότοκο του πρώτου σε μεγάλο βαθμό, είναι ότι **ο δημοσιογραφικός πληθυσμός «ωθείται» στην πράξη σε μια «πολυσθένεια» ως προς τη θέση του στο επάγγελμα**. Δηλαδή: παρά το γεγονός ότι η μεγάλη πλειοψηφία των δημοσιογράφων αποτελείται από μισθωτούς (είτε ιδιωτικών επιχειρήσεων είτε δημοσίων), οι μορφές ελαστικής απασχόλησης που έχουν κυριαρχήσει έχουν ωθήσει μεγάλη μερίδα στο να αποκτήσει «βιαίως» και συμπληρωματική ιδιότητα – θέση στο επάγγελμα, συνήθως αυτή του ελεύθερου επαγγελματία. Έτσι, η συνολική εικόνα του δημοσιογραφικού επαγγέλματος δείχνει ότι το 62.3% αποτελείται αποκλειστικά από μισθωτούς ιδιωτικών επιχειρήσεων, το 6.3% αποκλειστικά από μισθωτούς δημοσίου, το 1% είναι ταυτόχρονα μισθωτοί σε ιδιωτική και δημόσια επιχείρηση, το 7.8% των δημοσιογράφων είναι αμιγώς ελεύθεροι επαγγελματίες, το 18% είναι ταυτόχρονα μισθωτοί ιδιωτικής επιχείρησης και ελεύθεροι επαγγελματίες, ενώ ακολουθούν και μια σειρά από άλλοι συνδυασμοί όπου συνυπάρχει η ιδιότητα του εργοδότη, του ελεύθερου επαγγελματία και του μισθωτού. Η μισθωτή ιδιότητα του κλάδου, κυρίως σε κάποια επιμέρους τμήματά του, τα ανώτερα κοινωνικά αμφισβητείται, ενώ μεγάλο μέρος της ‘δημοσιογραφικής αριστοκρατίας’ κινείται στην κατεύθυνση της δομικής αλλαγής της επαγγελματικής της θέσης.

Το τρίτο λοιπόν συμπέρασμα είναι ότι **οι εσωτερικές ‘κοινωνικές – ταξικές’ αντιθέσεις στο επάγγελμα είναι μεγάλες** και επιτείνουν τις όποιες ρευστότητες έχει ο κλάδος. Διαμορφώνουν αντιφατικές επαγγελματικές συμπεριφορές και είναι δύσκολο υπό τις σημερινές συνθήκες να υπάρξει ενιαία διαχείριση (εκπροσώπηση) των συμφερόντων του.

ΚΕΦ. 2: ΟΙ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΙ ΚΑΙ ΤΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ ΤΟΥΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Θα δούμε τώρα ορισμένες από τις απόψεις που διαπερνούν το δημοσιογραφικό κόσμο. Ας τις δούμε υπό το φως των παραπάνω παρατηρήσεων για να ερμηνεύσουμε, ίσως καλύτερα, ορισμένες από αυτές, κυρίως ως προς την ένταση με την οποία εκφέρονται.

1. Τα μεγαλύτερα προβλήματα του δημοσιογραφικού κόσμου είναι σήμερα η εργασιακή αταξία που επικρατεί στο χώρο (εξοντωτικά ωράρια, εργοδοτική αυθαιρεσία, ανασφάλιστη εργασία, κ.λπ) και οι χαμηλές αμοιβές (25.4% και 25% αντίστοιχα). Ακολουθούν η μη τήρηση των κανόνων δεοντολογίας και η επακόλουθη απαξίωση του επαγγέλματος (13.7%) και ο κίνδυνος της ανεργίας (11.9%). Για τις γυναίκες δημοσιογράφους το πρόβλημα των χαμηλών αμοιβών (30.7%) και της εργασιακής αταξίας (27.4%) αποτελούν πιο διογκωμένα προβλήματα.
2. Περίπου οι μισοί δημοσιογράφοι βιώνουν σήμερα ένα καθεστώς επαγγελματικής ανασφάλειας. Το 48.1% δηλώνει «λίγο» έως «καθόλου» εξασφαλισμένο επαγγελματικά για το άμεσο μέλλον, με το ποσοστό αυτό να φθάνει στις γυναίκες το 51.5%.
3. Οι έλληνες/ίδες δημοσιογράφοι δεν είναι ικανοποιημένοι/ες από την ποιότητα της ενημέρωσης που παρέχεται σήμερα στη χώρα. Το 74.2% δηλώνει «λίγο» έως «καθόλου» ικανοποιημένο και μόλις το 25.6% «πολύ» έως «αρκετά» (Πάντως, «πολύ ικανοποιημένο» δηλώνει μόλις το 1.3%).

4. Τη μεγαλύτερη κριτική του ελληνικού δημοσιογραφικού κόσμου δέχεται η τηλεόραση (ως προς την ενημερωτική της διάσταση), αφού κατά τη γνώμη τους σε ποσοστό 66.1% τα γεγονότα συμβαίνουν αρκετά ή εντελώς διαφορετικά σε σχέση με τον τρόπο που προβάλλονται. Αντίθετα, για τις εφημερίδες και το ραδιόφωνο η κριτική είναι λιγότερο αυστηρή, αφού συγκλίνουν στην εκτίμηση ότι τα γεγονότα προβάλλονται «περίπου» όπως συμβαίνουν.
5. Η άποψη που επικρατεί είναι ότι τα ΜΜΕ σήμερα στην Ελλάδα περισσότερο «ασκούν εξουσία» (53.9%) παρά «ελέγχουν την εξουσία» (28.6%). Επικρατεί συντριπτικά επίσης η άποψη ότι οι δημοσιογράφοι δέχονται παρεμβάσεις κατά την άσκηση του επαγγέλματός τους (79.7%) ή αναγκάζονται σε αυτολογοκρισία (12.4%), ενώ πιστεύουν ότι η δημοσιογραφία σήμερα δεν είναι ανεξάρτητη ούτε από την πολιτική εξουσία (69.5%) ούτε από την οικονομική εξουσία (82.8%).
Συντριπτικά, τέλος, επικρατεί η άποψη ότι η ιδιοκτησία των Μέσων από επιχειρηματίες που δραστηριοποιούνται σε διάφορους τομείς της οικονομίας καταλήγει στο να εμποδίζει τους δημοσιογράφους να θίγουν μια σειρά από θέματα (83.8%).
6. Τα ιδεολογικά χαρακτηριστικά των Ελλήνων/ίδων δημοσιογράφων που κυριαρχούν σήμερα κατά τους ίδιους τους δημοσιογράφους είναι η Υπερβολή (29.8%), η Αλαζονεία (14.2%), η Εξάρτηση/Υποτέλεια (13.2%), ο Κυνισμός (10.6%). Παρατηρείται ότι τα χαρακτηριστικά αυτά είναι όλα αρνητικά, γεγονός που δείχνει μια μάλλον χαμηλή αυτο-εκτίμηση του κλάδου. Τα επαγγελματικά χαρακτηριστικά (δεξιότητες) των Ελλήνων/ίδων δημοσιογράφων είναι αντίστοιχα η Ελαφρότητα στην προσέγγιση θεμάτων (19.7%), η έλλειψη ιστορικής παιδείας (18.4%), η Σκοπιμότητα στην παρουσίαση θεμάτων (13.2%) και η Ικανότητα έρευνας των γεγονότων. Από τις παραπάνω δεξιότητες μόνον η τελευταία αποτελεί θετικό χαρακτηριστικό, κάτι που επιβεβαιώνει και από τη σκοπιά αυτή τη χαμηλή αυτο-εκτίμηση του κλάδου.
7. Το 48.1% των δημοσιογράφων πιστεύει ότι οι διεφθαρμένοι στο επάγγελμά τους είναι αρκετοί, ενώ ένα 43.8% πιστεύει ότι υπάρχουν διεφθαρμένοι αλλά όχι πολλοί.
8. Η πλειοψηφία των δημοσιογράφων θα επιθυμούσε για το επαγγελματικό της μέλλον μια καλά αμειβόμενη και ασφαλισμένη επαγγελματική απασχόληση (65.6%), ενώ το 32.2% επιθυμεί καθεστώς πολλαπλής απασχόλησης.

Επίλογος

Από όλα τα παραπάνω στοιχεία προκύπτει ένα βασικό συμπέρασμα. **Οι έλληνες/ίδες δημοσιογράφοι βιώνουν σήμερα ένα υψηλό βαθμό επαγγελματικής αλλοτρίωσης.** Βρίσκονται σε μεγάλη έως ριζική αντίθεση με το συλλογικό προϊόν της εργασίας τους (ποιότητα και όροι ενημέρωσης), ενώ ταυτόχρονα διακατέχονται από χαμηλή αυτοεκτίμηση για τον κλάδο τους. Ασφυκτιούν, επίσης, κατά την άσκηση της εργασίας τους από τις συγκεκριμένες σχέσεις και ρόλους που έχουν αναπτύξει τα ΜΜΕ στη χώρα μας (υπέρβαση ορίων ελέγχου της εξουσίας, περιορισμός της δημοσιογραφικής έρευνας, κ.λπ), ενώ η κατάσταση αυτή επιτείνεται από τα προβλήματα των χαμηλών αμοιβών (κάτι που ενισχύει την πολυαπασχόληση), τα εκτός ελέγχου ωράρια εργασίας και την επαγγελματική ανασφάλεια. Επανέρχομαι σε ένα βασικό συμπέρασμα που ειπώθηκε και παραπάνω. Οι κοινωνικές / ταξικές διαστρωματώσεις που διαπερνούν το επάγγελμα έχουν καταστήσει πολύ δύσκολη τη συνδικαλιστική εκπροσώπηση του κλάδου. Οπωσδήποτε επιβάλλεται να ανοίξει, τουλάχιστον για την Αθήνα, μια σοβαρή συζήτηση για το ρόλο της Ένωσης, την αντιπροσωπευτικότητά της και τις δομές εκπροσώπησης που δημιουργεί.